

Schelde

nieuwsbrief

EEN UITGAVE VAN
HET SCHELDE
INFORMATIECENTRUM
NOVEMBER 2000
NUMMER 25

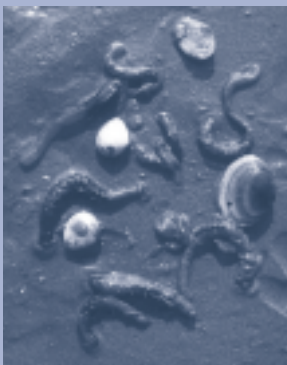
IN DIT NUMMER

BAGGERWERKEN IN HET SCHELDE-ESTUARIUM: EEN AFGEBAKEND PROGRAMMA VAN VERDIEPEN EN VERBREDEN

Schelde Nieuwsbrief licht een technisch tipje van het baggerprogramma op. **pag. 4**

BODEMDIEREN INFORMEREN ONS OVER DE TOESTAND VAN DE SCHELDE

In de bodem van het Schelde-estuarium leven vele bodemdieren. Om wat voor beestjes gaat het en welke rol spelen zij? **pag. 6**

RUBRIEKEN

Inspiratiebron Schelde: legende van 'De Vliegende Geit' **pag. 3**
Scheldemonitor: zout **pag. 5**
ScheldeNieuws **pag. 7**
Wonen en werken aan de Schelde: de waterpolitie **pag. 8**

Zangvogels vangen in Saeftinge

Vrijwilligers van de vogelwerkgroep van natuurbeschermingsvereniging De Steltkluut verrichten al decennia lang regelmatig tellingen in het Verdronken Land van Saeftinge. Daarmee toonden ze onomstotelijk aan dat dit gebied voor enorme aantallen watervogels van groot belang is. Sinds drie jaar vangen en ringen ze ook zangvogels in het schor. En zelfs voor hen openbaarden zich daarmee nieuwe feiten over dit unieke wetland. Schelde Nieuwsbrief ving een ochtend mee en vroeg hen het hemd van het lijf.

Vogelvanger Jean Maebe bevrijdt een vogel uit het net

“Kom maar rond een uur of acht”, zei Alex, toen we een afspraak maakten. “Het is inmiddels ‘rietgorzen-tijd’, dan hoeven we niet bij het krieken van de dag paraat te zijn.” Het waait nauwelijks, het is koud noch warm en aan het zwerk hangt een dikke deken bewolking. Als ik op de afgesproken plaats arriveer, zie ik twee mannen en een vrouw met aluminium palen en netten door het rietmoeras sjouwen. Luid getsjilp komt me tegemoet. Het komt niet uit

het riet, maar uit een autocassettespeler.

VRIJWILLIGERS

Alex Wieland, Els Renema en Jean Maebe heten me welkom. Ze leggen net de laatste hand aan het plaatsen van de netten. Ieder net is twaalf meter lang en twee meter hoog en is tussen twee hoge palen langs het dichte hoog opgaande riet gespannen. In verticale richting bloest het net met wijde flappen. Terwijl ze nog bezig zijn zie ik al twee

rietgorzen het gaas in vliegen. Dat gaat goed! Eentje ont-snapt, maar de ander valt in een flap en raakt verstrikt. Jean haalt hem er rustig en beheerst uit en stopt het vogeltje in één van de stoffen zakjes die om zijn nek hangen. Alle drie zijn ze lid van de vogelwerkgroep die in Oost-Zeeuwsch-Vlaanderen actief is. De drie delen de passie voor vogels. Toch heeft ieder zijn/haar eigen beweegredenen. Alex: “Ik vang hier omdat ik graag iets nieuws begin en om

De netten vallen in het rietmoeras nauwelijks op

Jean Maebe (links), Alex Wieland en Els Renema (rechts) meten en ringen de vogels en noteren de gegevens

nieuwe kennis over het gebied te vergaren. Daar kan het beheer dan op inspelen.” Jean: “Ik ben zeer nieuwsgierig van aard, ik wil leren. Met de vogels in de hand kan ik ze veel nauwkeuriger zien: is het een mannetje of een vrouwtje, gaat het om een jong of een volwassen vogel? Bovendien lever ik graag een bijdrage aan de wetenschappelijke kennis.” Voor Els staan de ‘hogere’ doelen niet voorop: “Ik vind dit gewoon ontzettend leuk. Bezigt zijn met vogels, zelfs in de hand, is zo heel concreet.”

BELANG VAN VOGELS OP DE EERSTE PLAATS

In juli begint het vangseizoen. De soorten die dan trekken zijn rond zonsopgang het actiefst. Al voor het licht is

worden dan de netten geopend. Het vangen gaat door tot de vaart eruit is. Later in het najaar, zoals nu in oktober, is er niet zo’n korte piek in de vroege ochtend. Gemiddeld zetten deze vogelvangsters zo’n 150 meter aan netten uit, verspreid door het moeras. Op goede dagen vangen ze 60 à 70 vogels. Het ideale weer is windstil, geen regen en bewolking. Dan zien de vogels het net het slechtst. Eenmaal gevangen en verward in de mazen, lopen ze in die omstandigheden het minste risico om teveel af te koelen. Het trio controleert de netten elke 20 à 30 minuten. Meestal zetten ze er een cassettespeler bij die de zang van de rietvogels verspreidt. Dat vergroot de vangst. Helaas is het apparaat nu stuk, dus klinkt er getsjilp vanuit de auto. De omstandigheden zijn aanvankelijk zeer gunstig, maar helaas begint het na een uur te motregen. “We gaan de

netten sluiten,” zegt Alex, “het belang van de vogels staat voorop.” Ik glibber over de grijze modder en waad door ondiepe plassen achter hen aan. Terug bij de geparkeerde auto ‘verwerkt’ het drietal de laatste vogels. Alex doet een ring om de poot van een pimpelmees. De vogel vindt het maar niks en bijt letterlijk van zich af. Els noteert het ringnummer, de soort, de leeftijd en het geslacht. Meestal noteren de vrijwilligers ook nog andere zaken, zoals het gewicht en de vleugellengte. Maar omdat het nu regent willen ze de vogels zo snel mogelijk weer vrijlaten.

NIEUWE FEITEN

In de afgelopen drie jaren zijn er door de vrijwilligers van de vogelwerkgroep zo’n 4000 vogels gevangen en geringd. Het betreft zo’n dertig soorten. De meest algemene soorten zijn kleine karekiet, rietgors en blauwborst. Het vangen alleen al bracht enkele bijzondere feiten aan het licht. In november blijken de zeldzame

buidelmezen behoorlijk talrijk in het rietmoeras van Saeftinghe. Verrassend was ook dat pimpelmezen dit biotoop in het najaar in grote aantallen opzoeken. Spectaculair waren de vangsten van waterrietzangers in 1999. Een zeer bijzondere en zeldzame vogelsoort waar de fanatieke vogelaar zelfs voor naar Polen reist. Naast deze directe resultaten willen de vangers meehelpen bij het in kaart brengen van de trekroutes. Het rendement is echter laag. Hooguit enkele procenten van de ringen worden teruggemeld. Tot nog toe zijn er meldingen uit Nederland, België, Frankrijk en Spanje. Sommige vogels hadden al een ring: uit Spanje, België, Nederland, Groot-Brittannië, Duitsland, Noorwegen en Litouwen. Alle verzamelde gegevens melden de vangers aan de ringcentrale (zie kader).

VOOR NIETS GAAT DE ZON OP

Ondanks de defecte cassette-recorder en de regen mogen de vangers niet klagen: vijftien

Rietgors in het net, in de hand en geringd

VOGELRING GEVONDEN?

Sommige vogels blijven na de broedtijd in dezelfde omgeving 'hangen', anderen trekken naar hun overwinteringsgebieden. Sommige trekvogels zijn echte globetrotters die vele duizenden kilometers afleggen. Hoe kun je erachter komen waar de vogels verblijven? Al jarenlang is het ringen van vogels een succesvol en veel beproefd middel. Iedere ring heeft een unieke code. Wereldwijd zijn er vele professionals en amateurs actief met het vangen en ringen van vogels. Ringcentrales coördineren de waarnemingen. Ook u kunt één van de vele waarnemers zijn. Het meest waarschijnlijke is dat u een dode vogel met een ring vindt. Door de ring op te sturen

naar de ringcentrale in uw eigen land, onder vermelding van datum en locatie van de vondst, helpt u mee om de kennis omtrent de vogels te vergroten. Daarmee wordt het beter mogelijk om de vogels én hun leefgebieden te beschermen.

Voor België:
Belgische Ringcentrale
Koninklijk Belgisch Instituut voor
Natuurwetenschappen
Vautierstraat 29
B-1040 Brussel

Voor Nederland:
Nederlandse Ringcentrale
Nederlands Instituut voor Oecologisch
Onderzoek
Postbus 40
6666 ZG Heteren

rietgorzen, elf kleine karekieten, een pimpelmees, een tijftjaf en een winterkoninkje. Schuilend voor de regen blijven we nog even napraten. Gevraagd naar hun toekomstplannen, antwoordt Els: "We proberen deze sessies te continueren, dat is al lastig genoeg. Het is niet altijd gemakkelijk om voldoende vrijwilligers te vinden, met name voor het weekeinde." Alex: "Het is ook duur. De netten zijn kostbaar en gaan maar enkele jaren mee. Ook de ringen en vergunningen kosten jaarlijks honderden guldens. We financie-

ren dat met opdrachten voor derden, zoals inventarisaties van vogels in een bepaald gebied, waarover we dan rapporteren." Het moge duidelijk zijn: deze vogelaars gaan ervoor en de beheerders van het gebied mogen zich in hun handjes knijpen met zulke gemotiveerde liefhebbers. (ES)

Voor meer informatie:
Alex Wieland, vogelwerkgroep van
'De Steltkluut'
p/a Wagnerstraat 13
4561 VE Hulst
Tel. +31 (0) 114 317026

Kleine karekiet

De vliegende geit van Branst

Het is al weer een hele tijd geleden dat de mensen van Branst en omstreken 's avonds op de Scheldedijk samenkwamen om te luisteren naar een vreemd geluid. De vliegende geit, iedereen kon haar horen, maar niemand heeft ze ooit gezien. Toch bracht ze geen rampspoed en boezemde ze geen angst in. Integendeel, ze trok een massa nieuwsgierigen. De hele streek stond in rep en roer gedurende een paar weken. Toen verdween ze even plots als ze gekomen was.

Jef Moons: 'De vliegende geit van Branst'

Nabij Weert, een dorp net stroomafwaarts van Branst, huisde de vogel die legenden rondom zijn zeldzame aanwezigheid spon. In paalhouding, met romp, hals, kop en bek rechtop als enkele in elkaar gestrengelde rietstengels, is de roestbruine roerdomp haast niet te ontwaren tussen het riet. Op rietzoden, of tussen waterplanten bij de Schelde, bouwde hij zijn nest. En kwam éénmaal de paartijd, dan wilde het geluid van het mannetje wel eens de vliegende geit worden.

De roerdomp verdween en de vliegende geit werd in jaren niet meer gehoord. Maar toch leeft ze voort in Branst; de mensen komen er nu samen op de dijk om de Vliegende-geit-feesten te vieren. (EVdB)

Bronnen:

Jan Wauters, 1962. Onderzoek naar de Sagenmotieven in Klein-Brabant. Licenciaatsverhandeling KU Leuven. In 'Jaarboek VVV Klein-Brabant, Scheldeland', 1967.

Broeder Asterius, 1967. Waarnemend wandelen in het Scheldeland. Tijdschrift van de Koninklijke vereniging voor Natuur- en Stedschoon 40 (3): 19-21.

Baggerwerken in het Schelde-estuarium: een afgebakend programma van verdiepen en verbreden

Voor Antwerpen is het van levensbelang dat zeeschepen snel en veilig door de Schelde de haven kunnen bereiken. Daarom zijn baggerschepen constant bezig om de verruimde vaargeul vanaf de Noordzee tot Antwerpen op diepte te houden. Maar hoe doe je dat? De Schelde Nieuwsbrief licht een technisch tijpje van de sluier op.

In de zeescheepvaart vindt al jarenlang schaalvergroting plaats. Schepen, vooral containerschepen, groeien gestaag en steken steeds dieper. Dit heeft forse consequenties voor de haven van Antwerpen, een belangrijke economische pijler in België. De havenautoriteiten willen de huidige groei in activiteiten vasthouden en daarbij vooral inspelen op de groei in de containeroverslag. Om die groei daadwerkelijk te bestendigen moet de haven dus steeds grotere schepen kunnen ontvangen. Daarom is in de jaren zeventig reeds een eerste groot verdieppingsprogramma van de vaargeul naar Antwerpen gerealiseerd. De tweede verruiming (verruimen = vaargeul verdiepen + verbreden) is zojuist uitgevoerd – het zogenaamde 48'/43'/38'-verruimingsprogramma – en

over een derde programma wordt nu nagedacht. Maar hoe gaat zo'n verruiming in zijn werk?

48'/43'/38'

Scheepslui drukken dieptes traditioneel uit in voeten. Een voet is 30,5 cm en wordt aangeduid met '. Het tweede verruimingsprogramma kent drie termen: 48', 43' en 38'. Dat is niet zomaar. De termen slaan op de bevaarbaarheid van de vaargeul voor schepen, afhankelijk van hun diepgang. Schepen met een diepgang van 48 voet (14,65 m) kunnen in één getij zonder oponthoud vanuit zee de zeesluizen van Antwerpen bereiken. Zij hebben een uur speling om met het hoogwater, dat zich als een enorme golf van zee het estuarium in voortplant, mee naar Antwerpen te varen. Grotere schepen hebben daarvoor twee hoogwaters nodig, of wellicht één hoog springtij. Schepen met een diepgang van 43 voet (13,12 m) kunnen in één getij vanuit Antwerpen de zee bereiken. Daarbij hebben ze minstens één uur speelruimte. De laatste term, 38 voet, betekent dat schepen met een maximum-diepgang van 11,60 meter geen rekening hoeven te houden met het getij. Er is altijd genoeg water onder de kiel. In het jargon heet dit de

getij-onafhankelijke vaart, een belangrijk begrip bij een verdere verdieping.

DREMPELS

Het op diepte brengen en houden van de vaargeul betekent niet dat de hele route uitgebaggerd moet worden. Integendeel. Flinkere delen zijn al diep genoeg, vooral in het westelijk en middendeel van het estuarium. De zogenaamde drempels zijn echter de plaatsen die de scheepvaart beperken. Doorgaans bevinden de drempels zich tussen de bochten van de hoofdgeul. Hier gaan dan ook de baggerschepen aan het werk. Het opgebaggerde sediment heet 'specie'. In de vaargeul voor de Vlaamse kust vlakbij de monding van de rivier bestaat de specie vooral uit slib en in het Nederlandse deel vrijwel uitsluitend uit zand. In de Zeeschelde gaat het om een mengsel van zand en slib. De baggerboten storten alle specie buiten de vaargeul.

BAGGEREN

Voor het baggeren gebruikt men doorgaans de zogenaamde sleephopperzuiger. Deze

heeft één of twee sleeppijpen die langs het schip tot op de bodem reiken. Aan het eind van de pijp zit een sleepkop. Hierin zitten de messen of tanden en er spuit ook nog een stevige waterstraal uit. Zelfs stevige zandige lagen zijn geen partij voor deze slimme combinatie. Krachtige pompen zuigen vervolgens het mengsel van zand, slib en water naar het ruim van het baggerschip, de beun. Daar bezinkt het sediment en het overtollige water gaat terug de rivier in. Als de beun vol is, gaan de sleeppijpen omhoog en vaart het schip naar een plaats waar het de specie mag storten. Dit storten heet 'kleppen', omdat de bodems van baggerschuiten vaak met horizontale schuiven of kleppen zijn uitgerust. Sommige baggerschepen klappen hiervoor zelfs over de volle lengte langs de kiel open, de zogenaamde slijthopperzuigers. Het kleppen gaat razendsnel en duurt slechts enkele minuten.

SUCCESSEN

De huidige verdieping heeft al duidelijk resultaat. In 1996, het laatste jaar voor aanvang

van de verdieping, liepen 17 zeeschepen met een diepgang van meer dan 48 voet en vijf van meer dan 50 voet de haven van Antwerpen binnen. In 1999 waren dat er reeds 55 respectievelijk 46. Dit betekent een flinke toename van zeer grote massagoed-schepen (vooral ertsen). Ook het aantal schepen met een diepgang van meer dan 38 voet nam toe en het aandeel van containers, die met getij-onafhankelijke schepen in Antwerpen zijn overgeslagen, is in dezelfde tijdspanne van 32 naar 43 procent gestegen. Deze getallen illustreren duidelijk het belang van de verruiming.

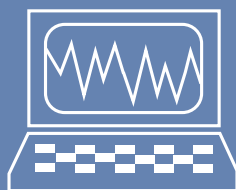
VERDERE VERRUIMING

Om de nautische toegang nog beduidend te verbeteren en daarmee de haven van Antwerpen optimale kansen te geven, leeft in Vlaanderen het idee om de Schelde nog verder te verdiepen, tot een getij-onafhankelijke vaart van 14 meter (46 voet). Dit is één van de opties, die nu ambtelijk onderzocht wordt in het kader van het project 'LangeTermijn Visie Schelde-estuarium'. Daarbij worden de effecten op de veiligheid tegen overstromen, de morfologie (verdeling en ligging van platen, slikken, geulen en schorren) en de natuur van het estuarium in onderlinge samenhang beschouwd en gewogen. Begin 2001 moet de eindrapportage

klaar zijn. Dat zal het startsein zijn voor een maatschappelijk en politiek debat in en tussen Vlaanderen en Nederland over een eventuele volgende verruiming. (HDG)

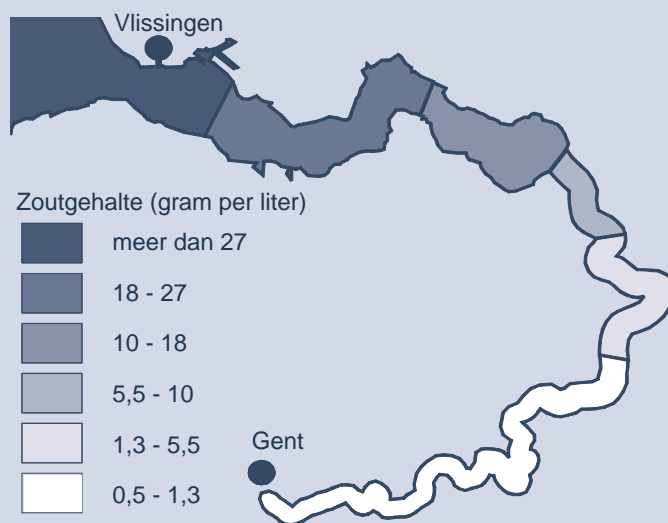
Voor meer informatie:
 Ir. J. Claessens
 Afdeling Maritieme Schelde
 Tavernierkaai 3, B-2000 Antwerpen.
 Tel.: +32 (0)3 2220825

Scheldemonitor Zout

Een estuarium is de overgangszone van een rivier naar de zee. Hier treden twee kenmerkende verschijnselen op: er is getij en het zoete rivierwater mengt zich met zout zeewater. Hierdoor ontstaat een gradiënt, een overgang van zoet naar zout water. Hoe ziet de zoutgradiënt van het Schelde-estuarium er uit?

Noordzeewater is zout; het bevat 34 gram zouten per liter. Met het getij stroomt het zoute water het Schelde-estuarium in en uit en vermengt zich met zoet Scheldewater. Zo ontstaat een geleidelijke gradiënt van (bijna) zoet water bij Gent tot zout water bij Vlissingen, zoals afgebeeld in de figuur. De figuur geeft echter gemiddelden weer, want de gradiënt varieert voortdurend. Daar zijn allerlei processen voor verantwoordelijk. Het getij speelt een grote rol: bij hoogwater dringt het zoute water verder het estuarium in dan bij laagwater. Bij springtij zelfs nog verder dan tijdens doortij. Ook het klimaat is van groot belang, omdat de Schelde een regenrivier is. Hoe meer het regent in het stroomgebied, hoe groter de rivierafvoer en hoe verder het zoute water zeewaarts wordt 'gedrukt'. Dit leidt tot seizoensfluctuaties, omdat het

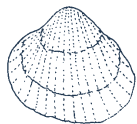
's winters doorgaans meer regent dan in de zomer én omdat er dan minder verdamping is. Stormen leiden tot een (tijdelijke) opmars van het zoute water. Een zeespiegelstijging op langere termijn ook. Maar ook wij, de mensen, beïnvloeden de gradiënt met ingrepen die we in de rivier plegen. Belangrijke voorbeelden zijn het onttrekken van

zoet water uit de bovenloop (drinkwatervoorziening; afleiden naar kanalen), het lozen van Rijn/Maaswater via het spuikanaal bij Bath en de vaargeulverruiming in het estuarium. Netto is zout de afgelopen decennia hierdoor steeds 'dieper' het estuarium binnen gedrongen. (ES)
 Bron: Rijksinstituut voor Kust en Zee, Middelburg

Bodemdieren informeren ons over de toestand van De Schelde

In juni van dit jaar promoveerde Tom Ysebaert aan de Universiteit van Antwerpen op een proefschrift over het voorkomen van macrobenthos en watervogels in het Schelde-estuarium. Watervogels zijn een vertrouwd studieonderwerp, maar wat is macrobenthos en wat maak het zo boeiend? De Schelde Nieuwsbrief stelde enkele vragen aan de promovendus en kwam tot het besluit dat deze minder bekenden van grote betekenis kunnen zijn voor het toekomstige beheer van het Schelde-estuarium als natuurgebied.

Macrobenthische organismen zijn dieren die in en op de

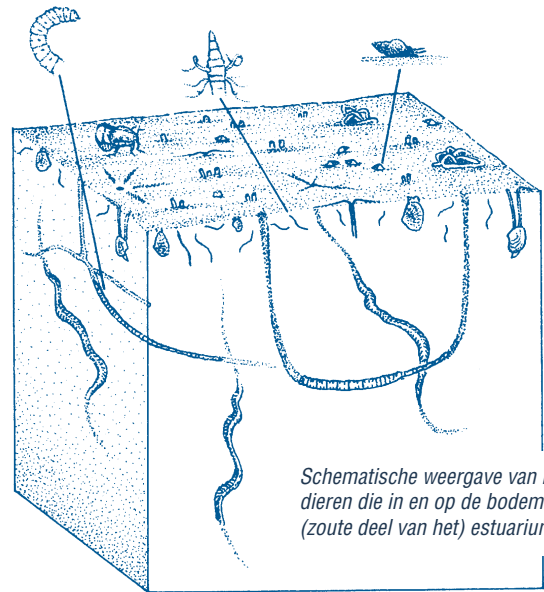

kokkel

bodem leven en groter zijn dan 1 millimeter. De meest gekende 'bodemdieren'

in estuaria behoren tot de weekdieren, gelede wormen en schaaldieren. Ze zijn er vooral te vinden op en in de slikken en platen. Ze werden niet zomaar het voornaamste studieobject van het proefschrift, maar vooral omdat ze een centrale plaats innemen in het

estuariene voedselweb. Enerzijds zijn er opruimers van dood organisch materiaal, grazers op kleine algen en predatoren op kleinere dieren, anderzijds dienen ze zelf als voedselbron voor vissen en vogels. Bovendien zijn het ook goede indicatoren voor stress en vervuiling. Omwille van deze centrale rol neemt het macrobenthos in de meeste monitoringsprogramma's een belangrijke plaats in. Zo ook in het Schelde-estuarium en daardoor beschikken we over een uitgebreide gegevensset.

Schematische weergave van bodemdieren die in en op de bodem van het (zoute deel van het) estuarium leven.

Wat bestudeerde je precies aan dat macrobenthos?

Eerst en vooral werd onderzocht hoe de macrobenthos-gemeenschappen verschillen bij wisselende omgevingsfactoren. Er werd gekeken naar patronen in zoutgehalte, temperatuur, diepte, stroomsnelheden en sedimenteigenschappen om de verschillen die

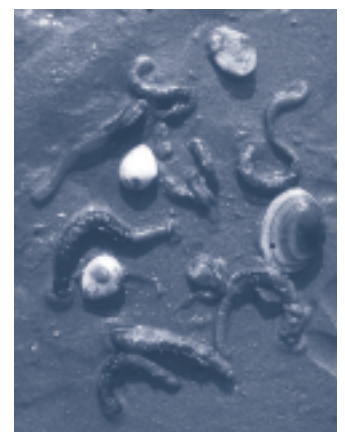
slijkgarnaaltje

waargenomen werden in soortensamenstelling en aantallen te kunnen verklaren. Zo zijn er in het ruimtelijk patroon twee belangrijke gradiënten. Ten eerste de diepte, een verticale gradiënt, waaraan de stroomsnelheid en in mindere mate de sedimenteigenschappen gekoppeld zijn. In de geulen zijn de aantallen en biomassa's lager dan op de slikken vanwege de hogere dynamiek en stroomsnelheden. Een horizontale gradiënt is het zoutgehalte, dat vermindert naarmate men verder landinwaarts gaat. Biodiversiteit en biomassa zijn

het grootst op de platen en slikken van de mariene zone, tussen Vlissingen en Hansweert. Typische soorten voor deze rijke zone zijn de kokkel (*Cerastoderma edule*), het nonnetje (*Macoma balthica*), de wadpier (*Arenicola marina*) en de draadworm (*Heteromastus filiformis*).

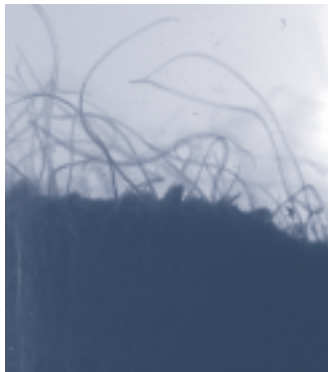
Verder stroomopwaarts, in de brakke zone, domineren de slijkgarnaal (*Corophium volutator*) en de veelkleurige zeeduizendpoot (*Nereis diversicolor*). In de overgangszone tussen brak en zoet en in het zoetwatergedeelte treffen we

Bij laagwater droogvallend slik: bij uitstek een leefplek voor bodemdieren

Zagers, wadpieren, nonnetjes en platte slijkgapers

Sterk vergrote opname van *Oligochaeta*

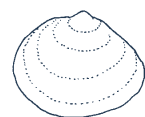

een zeer verarmde bodemfauna aan die bijna uitsluitend bestaat uit *Oligochaeta*, kleine wormen met weinig borstels (deze groep van wormen is beter gekend in haar variant op het land, de regenwormen). Door de slechte waterkwaliteit in dit gedeelte van de Schelde, vooral door de lage zuurstofgehaltenes, zijn het enkel deze *Oligochaeta* die hier kunnen overleven, maar dan vaak in zulke hoge aantallen dat ze het slik haast rood kleuren. Bij een betere waterkwaliteit verwachten we hier normaal gezien een veel soortenrijkere bodemfauna, waaronder zoet-

waterslakken, insectenlarven, zoetwaterkreeftjes, enz.

Komt deze grote variatie ook nog op andere manieren tot uiting?

Ook de tijd van het jaar heeft invloed op het aantal en de soorten bodemdieren die men op een bepaalde plaats vindt. Deze zogenaamde 'temporele variabiliteit' uit zich bijvoorbeeld in stijgende aantallen door de voortplanting in de lente en de vroege zomer, wanneer de temperatuur van het water stijgt. De schommelingen zijn het grootst in deze periode en ook daar waar de omgevingsfactoren het meest veranderlijk zijn. In de brakke overgangszone, waar het zoutgehalte grote seizoensvariaties vertoont, evolueert de macrobenthosgemeenschap

nonnetje

niet verder dan een pioniersgemeenschap met opportunisten als zeeduizendpoot, slijkgarnaal en *Oligochaeta*. In de mariene zone

daarentegen, waar het zoutgehalte stabiel is, zijn er vooral grotere en langer levende soorten zoals kokkel en wadpier.

Hoe relevant zijn deze bevindingen bij het beheer van het Schelde-estuarium?

Veranderingen in de verspreiding en de aantallen van bodemdieren kunnen grote gevolgen hebben voor andere schakels in het voedselweb, zoals bijvoorbeeld de vogels en de vissen. Ze beïnvloeden dus zowel de internationaal erkende natuurwaarde van het Schelde-estuarium als overwinterings- en doortrekgebied voor watervogels, alsook één van de economische aspecten, de visserij. Voor het beheer van het estuarium is het dan ook belangrijk om de verspreiding en aantallen van macrobenthossoorten te kennen en om op een wetenschappelijk verantwoorde wijze te kunnen voorspellen hoe die zullen reageren op veranderende omstandigheden in het estuarium. En juist die stap wordt

hier gezet. Dankzij de zeer grote gegevensset kon een statistisch model ontwikkeld worden dat toelaat om de verspreiding van een aantal

zeeduizendpoot

macrobenthossoorten te voorspellen in functie van zoutgehalte, diepte, stroomsnelheden en sedimenteigenschappen.

De gemodelleerde verspreidingskaarten vertonen een grote overeenkomst met de werkelijk waargenomen verspreiding; we kunnen dus relatief betrouwbare voorspellingen maken. De toepasbaarheid van zulke modellen om effecten van geplande beheersmaatregelen in te schatten wordt verder onderzocht voor het Schelde-estuarium.

Voor meer informatie:

Dr. Tom Ysebaert
Instituut voor Natuurbehoud
Kliniekstraat 25
B-1070 Brussel
België
e-mail: tom.ysebaert@instnat.be

ScheldeNieuws

• Visies op de Schelde

– De voorbereiding van een gezamenlijke Vlaamse en Nederlandse Langetermijnvisie voor het Schelde-estuarium zit in z'n laatste maanden. Naar verwachting wordt de visie in januari 2001 vastgesteld. Ongeveer gelijktijdig met deze nieuwsbrief verschijnt de 4e nieuwsbrief van het project LTV met de stand van zaken. Op de internetsite van het Schelde InformatieCentrum komt binnenkort informatie over dit project.

Voor inlichtingen: Projektbureau LTV; e-mail: ltv@resource.nl.

– In het rapport 'Land en water, synthese voor nu en later' beschrijven gemeenten en waterschappen rondom de Westerschelde voor verschillende thema's hun streefbeeld, bedreigingen en kansen. Meer informatie op de site van het Schelde InformatieCentrum. Het rapport is te bestellen bij: secretariaat van de Taakgroep Westerschelde, Postbus 3000, 4380 GV Vlissingen.

• Symposium

De Internationale Commissie voor de Bescherming van de Schelde organiseert 20 en 21 december 2000 te Doornik (België)

het 5e Schelde Symposium. Er zijn lezingen en workshops rond de thema's 'De Schelde in het 3e millennium', 'Integraal waterbeheer' en 'De levende Schelde'. Speciale aandacht dus voor de doelgroepen jeugd, gebruikers van de Schelde en milieuverenigingen. Het inschrijfgeld bedraagt 6.000BeF (€ 148,74). Voor inlichtingen en inschrijvingen kunt u terecht bij vzw Water-Energik-Vlario, tel. +32 (0) 38275130, fax +32 (0) 32890140.

• Rapport

'Als het in Vlaanderen over water gaat ... spelen ze met vuur' is de subtitel van het rapport 'Over stromen en Overstromen' van Ludo Dirks. Het rapport gaat over de Schelde en haar bijrivieren, de beveiliging tegen overstroming in de toekomst en het Vlaamse water- en havenbeleid. Deze persoonlijke visie is te bestellen via e-mail: ludo@avrio.telenet.be.

• Lezersonderzoek

Het eerder aangekondigde lezersonderzoek onder abonnees van de Schelde Nieuwsbrief is nét afgerond. We komen hier uiteraard op terug.

Op de koffie bij de waterpolitie

Rinus Polderman is brigadier bij de politie te water met als standplaats Hansweert. Met acht collega's handhaaft hij de verschillende wetten op het oostelijk deel van de Westerschelde. Meestal varen ze met drie à vier politiemensen het water op. Soms is er een gerichte actie, zoals een alcoholcontrole, maar doorgaans zien ze wel wat ze tegenkomen. "Het meest aantrekkelijke aan werken op de Westerschelde is dat je er van alles tegen kan komen en vooraf niet weet wat er in je dienst zal gebeuren", daarover zijn de politiemannen op de P82 het wel eens. "Op de Westerschelde komt zoveel langs, van containerschip tot visserskottertje, recreatievaart en binnenshippers. Elke dag is daarom weer anders", zegt Rinus.

De eerste handelingen aan boord zijn koffie zetten en aanmelden bij de politiecentrale in Driebergen. Met een "Goede dienst gewent" varen we weg van het sluizencomplex in Hansweert om de motor van de P82 te testen. De monteur maakt vanaf het achterdek in gebarentaal duidelijk dat de motor op volle kracht vooruit moet of dat we juist moeten afremmen.

Rinus Polderman (rechts) aan boord van de P82

Al snel krijgt de testvaart een andere wending. De verkeerscentrale Hansweert vraagt of we een vreemd heen en weer schuivend scheepje kunnen controleren, want ze krijgen er geen radiocontact mee. We zien het schip voor ons en varen direct langs. Het is

ook weer aan de praat. Als de mannen weer overstappen op de politieboot heeft de schipper een proces verbaal aan zijn broek hangen vanwege oud kaartmateriaal. De Westerschelde is zo'n dynamische rivier dat een actuele kaart noodzakelijk is! De sleepboot vervolgt zijn weg naar Zeebrugge waar een werf is besproken voor een flink onderhoud.

De motor van onze P82 is ondertussen doorgesmeerd en in orde bevonden. We kunnen terugvaren naar de haven. Ondertussen drinken we het zoveelste kopje koffie. Bij het onvermijdelijke shaggy vertelt Polderman dat hij na 12 jaar marine nu al weer 20 jaar bij de waterpolitie werkt. Toen hij vader werd wilde hij niet meer zo lang van huis zijn. Gelukkig vond hij toen deze

een oude Amerikaanse sleepboot met een dek vol scheeps-onderdelen, fietsen, bureaustoelen en potten verf. Twee politiemannen gaan aan boord, gewapend met zwemvest en mobiele telefoon. Tijdens de controle valt de motor van de boot ook nog eens uit. Gelukkig blijkt de radio toch te werken en krijgen ze de motor

De P82 aan de steiger bij de sluis van Hansweert

baan 'aan wal', maar toch op het water. Deze echte Westerscheldekenner vindt Saeftinge de mooiste plek. Ook over de platen met de zeehonden is hij lyrisch: "Prachtig toch, het lijkt wel of er elk jaar meer komen." (IR)

COLOFON

De Schelde Nieuwsbrief is een gezamenlijke Nederlands-Vlaamse kwartaaluitgave van het Schelde InformatieCentrum. De nieuwsbrief valt onder verantwoordelijkheid van de in het Bestuurlijk Overleg Westerschelde deelnemende organisaties, de Administratie Waterwegen en Zeewezen, AMINAL afdeling natuur (ecologisch impulsgebied Schelde-Dender-Durme) en het Instituut voor Natuurbehoud. Deze uitgave wordt mede mogelijk gemaakt door de financiële steun van het Europese Unie LIFE project MARS. De in de nieuwsbrief gepubliceerde meningen weerspiegelen niet noodzakelijkerwijs het beleid van de deelnemende organisaties.

SCHDELDE INFORMATIECENTRUM
Grenadierweg 31, Postbus 8039
4330 EA Middelburg
Telefoon (0118) 672293
Fax (0118) 651046
E-mail:
SIC@RIKZ.RWS.MINVENW.NL
Coördinator: Anja Phernambucq
Telefoon (0118) 672292

**Schelde InformatieCentrum
op Internet**
<http://waterland.net/sic/>

CORRESPONDENTIEADRES BELGIË

Ecologisch Impulsgebied
Schelde-Dender-Durme
Copernicuslaan 1 bus 7
2018 Antwerpen
Telefoon 03 224 62 50
Fax 03 224 60 87

REDACTIE

Erika van den Bergh, Henri Degruyter, Wim de Haan, Ludo Hemelaer, Marja Plugge, Ingrid Renirie, Leo Santbergen en Thecla Westerhof

EIND- EN HOOFDREDACTIE

Laurens Vogelesang respectievelijk Ed Stikvoort

FOTOGRAFIE/ILLUSTRATIES

Afd. Maritieme Schelde Antwerpen, Gerald Driessens, Instituut voor Natuurbehoud, Jef Moons, N.V. Guido Coolens, Ingrid Renirie, Ed Stikvoort, T.V. Zeeschelde.

VORMGEVING EN PRODUCTIE

ADZ, Vlissingen

OPLAGE

2800

OVERNAME VAN ARTIKELEN

Overname van artikelen is mogelijk met bronvermelding en na toestemming van de redactie.

ISSN 1382-9513